

Vrouwelijke politici in de Nederlandse media

Een onderzoek naar genderongelijkheid in de Nederlandse media

**Universiteit
Leiden**

Bachelor Thesis door Lars van der Drift

Politieke Wetenschappen, Universiteit Leiden

l.j.van.der.drift@umail.leidenuniv.nl

Studentnummer: S1382519

Begeleider: Joop van Holsteyn

Leiden, 9 juni 2016

Aantal woorden: 7305

1. Inleiding

Nederland kreeg de 13^e plaats op een lijst van 145 landen in het Gender Gap Report (World Economic Forum, 2015). Er waren slechts 3 categorieën van de 14 waar er ongelijkheid werd aangetoond ten voordele van vrouwen. Ondanks de relatief sterke positie binnen de rangorde van het Gender Gap Report is genderongelijkheid duidelijk. De politieke categorieën die in dit rapport zijn meegenomen tonen aan dat vrouwen in ieder onderzocht onderdeel een minderheid hebben ten opzichte van mannen. Als er meer vrouwen in het wetgevende proces zijn, is er een betere vertegenwoordiging van de belangen van vrouwen (Celis, 2004). In Nederland is er een ongelijke verdeling tussen mannen en vrouwen in de Tweede Kamer en in het huidige kabinet. De Tweede Kamer heeft een verdeling van 57 vrouwen om 93 mannen, oftewel een verdeling van 38 procent vrouwen om 62 procent mannen (Tweedekamer, z.j.). Het kabinet heeft een verdeling van 7 vrouwen om 13 mannen, oftewel een verdeling van 35 procent vrouwen om 65 procent mannen (Parlement, z.j.). Dat terwijl de bevolking volgens kerncijfers uit 2015 nagenoeg gelijk verdeeld is onder mannen en vrouwen, beiden staan garant voor afgerond 50 procent (CBS, 2015). Het is duidelijk dat ongelijkheid aanwezig is bij de vertegenwoordiging van mannen en vrouwen in de Nederlandse politiek. Waarom dit problematisch is zal worden aangetoond aan de hand van bestaande theorieën wat betreft vertegenwoordiging. Een mogelijke verklaring hiervan is zichtbaarheid en aandacht in de Nederlandse nieuwsmedia. Bij de probleemstelling en het theoretisch kader zullen deze aspecten verder aan bod komen.

Om te beginnen wordt het probleem dieper bekeken, door middel van een probleemstelling wordt duidelijk waarom het onderzoek relevant is. Vervolgens wordt er door middel van bestaande theorieën een theoretisch kader gevormd. Het theoretisch kader zal zich richten op vertegenwoordiging en hoe dit toegepast kan worden op de Nederlandse situatie. Het vraagstuk van vertegenwoordiging is de grondslag van het onderliggende probleem. Het theoretisch kader zal worden uitgebreid met de rol die de massamedia spelen als bronnen van informatie voor de burgers. Massamedia zijn namelijk de belangrijkste bronnen van informatievoorziening voor de burgers (Habermas, 2006; Altheide, 2004). De onderzoeksvraag behandelt de ongelijke behandeling van vrouwen in de Nederlandse media. Op deze manier wordt duidelijk welke eerdere onderzoeksvelden belangrijk zijn om te bekijken in kader van dit onderzoek. Ten vierde worden verschillende onderzoeken behandeld die hebben gekeken naar de ongelijke zichtbaarheid en behandeling van vrouwelijke politici. Op basis van deze eerdere onderzoeken kunnen verschillende variabelen naar voren komen

die van invloed zijn bij het onderzoek. Het volgende deel beschrijft de methoden van onderzoek en de manier van dataverzameling. De aansluitende analyses vinden op basis van de verzamelde data plaats. Afsluitend zal er een conclusie volgen op basis van het gehele onderzoek, met een aansluitende discussie en aanbevelingen voor eventuele vervolgonderzoeken.

2. Probleemstelling

Het beginpunt van het probleem is vertegenwoordiging. In Nederland wordt sinds 1917 gebruik gemaakt van evenredige vertegenwoordiging in het electorale stelsel. Evenredige vertegenwoordiging werd doorgevoerd samen met het algemeen stemrecht voor mannen, het idee van ‘één man/één stem’ ging gepaard met het idee dat de hoeveelheid zetels van een partij proportioneel in verhouding moet zijn met het aantal ontvangen stemmen (Blais et al., 2004). Door middel van evenredige vertegenwoordiging wordt de nadruk gelegd op descriptieve vertegenwoordiging, een van de twee hoofdvormen van vertegenwoordiging. De andere hoofdvorm is substantiële vertegenwoordiging. Deze twee hoofdvormen van vertegenwoordiging zijn bekend geworden door Pitkin (1969) en haar theorie is hedendaags nog steeds bruikbaar. Descriptieve vertegenwoordiging is gebaseerd op gelijkheid tussen verschillende bevolkingsgroepen, bij descriptieve vertegenwoordiging zou het parlement een spiegel van het volk moeten zijn, een samenleving in het klein (Celis, 2004; Pitkin, 1969). Substantiële vertegenwoordiging legt de nadruk op het handelen voor anderen, bijvoorbeeld mannelijke politici die de belangen van vrouwen behartigen (Celis, 2004; Pitkin, 1969).

Een electoraal stelsel met evenredige vertegenwoordiging zorgt voor descriptieve vertegenwoordiging in het parlement (Andeweg, 2003: 148). Dit is wenselijk omdat descriptieve vertegenwoordiging zorgt voor een betere behartiging van belangen van verschillende groepen, waaronder vrouwen (Celis, 2004; Mansbridge, 1999). Vrouwen weten beter wat de belangen voor hun groep zijn, onder andere door gedeelde persoonlijke levenservaring en gemeenschappelijkheid (Celis, 2004). Op zijn beurt zorgt beter verdeelde vertegenwoordiging voor grotere legitimiteit van het beleid omdat er meer vertrouwen is in het wetgevende proces. In deze thesis wordt de nadruk gelegd op genderongelijkheid omdat hier al vergaande stappen in zijn gezet. Vroeger was er een klassenscheiding in de samenleving op basis van geboorterecht. Dit is tegenwoordig geen leidend onderscheid meer omdat er aandacht aan is besteed en de verschillen zijn verkleind. De ongelijkheid tussen mannen en vrouwen kan ook verminderd worden door er veel aandacht aan te besteden. Er zijn jaren geleden al stappen gezet door bijvoorbeeld genderquota in te voeren, al hebben deze

verschillende effecten gehad (Schwindt-Bayer, 2009). Zoals eerder genoemd bestaat de helft van de bevolking uit vrouwen en dit wordt niet weerspiegeld in het parlement. Het is problematisch dat de helft van de bevolking ondervertegenwoordigd wordt, daarom richt dit onderzoek zich op vrouwen en niet op andere groepen die ondervertegenwoordigd zijn.

Vervolgens wordt er gekeken waar dit probleem is ontstaan. De parlementsleden verkrijgen hun positie door verkozen te worden tijdens de Tweede Kamerverkiezingen. Ze kunnen verkozen worden door zich op een lijst te plaatsen. Door te kijken naar de lijsten is waar te nemen dat de genderongelijkheid in het parlement niet te wijten is aan het aantal vrouwen op de kieslijsten. Bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2012 stonden er in totaal 303 vrouwen op alle lijsten (kiesraad, 2012). Dit betekent dat er genoeg vrouwen op de lijsten stonden om het parlement tweemaal te kunnen vullen. Het probleem ligt bij de kiezers, er wordt minder op vrouwen gestemd. Het is gebruikelijk voor burgers om hun stem te baseren op de informatie die zij verzamelen over de politiek. Persoonlijke ervaringen en interpersoonlijke communicatie vormen de basis van de kennis die burgers bezitten. Maar omdat de meerderheid van de burgers het politieke speelveld niet persoonlijk kan volgen, zijn de media invloedrijke bronnen.

De belangrijkste bronnen van informatievoorziening zijn de massamedia (Habermas, 2006; Altheide, 2004). Altheide (2004) stelt dat er in verschillende landen, waaronder Nederland, een medialogica aanwezig is. Medialogica houdt in dat journalisten en media platformen bepalen de onderwerpen en manieren waarop verhalen verslagen worden. Voordat er medialogica was versloegen journalisten neutraal en gaven ze niet zelf een draai aan een verhaal. Binnen de kaders van de medialogica oriënteren journalisten zich voornamelijk op de vraag van het publiek. Dat is bijvoorbeeld te zien aan media die partijen verslaan die het goed doen in opiniepeilingen, ondanks dat ze op dat moment geen sterke positie hebben (Brants & van Praag, 2006: 30-31).

In dit onderzoek is het van belang om de begrippen media en massamedia te conceptualiseren, omdat deze termen naar verschillende platformen kunnen verwijzen. Media en massamedia verwijzen in dit verslag naar de traditionele vormen van massamedia, oftewel televisie, kranten en radio. Daarbij zal de nadruk liggen op de belangrijkste vorm van informatievoorziening voor nationale politiek. Dat is de televisie, 80 procent van de Nederlanders kijkt dagelijks naar de televisie. Het internet begint in Nederland een steeds belangrijkere rol te spelen, maar de televisie is het belangrijkste. Verder gebruikte in heel Europa in 2014 82 procent van de bevolking de televisie het meeste als bron van informatievoorziening (Eurobarometer, 2014).

Brants en Van Praag (2006) stellen dat er verschillende karakteristieke elementen van medialogica terug te zien zijn in Nederland. Mediaplatformen hebben een grote invloed op het politieke speelveld, omdat zij bepalen wat de burgers te zien krijgen, hetgeen waar hun politieke keuzes op gebaseerd kunnen worden. Op het moment dat mediaplatformen ervoor zorgen dat bepaalde bevolkingsgroepen minder of niet in beeld komen, zouden ze kunnen beïnvloeden waar de burgers hun keuzes op gaan baseren. Als er geen vrouwelijke politici in beeld worden gebracht of besproken worden in de media, dan is er de mogelijkheid dat een kiezer minder snel een stem uit zal brengen op vrouwelijke politici. Meer media-aandacht leidt namelijk tot meer voorkeursstemmen (Wauters & Rodenbach, 2014). Met meer voorkeursstemmen maakt een persoon meer kans om in het parlement te komen. Op het moment dat vrouwen minder media-aandacht krijgen, zullen ze minder voorkeursstemmen krijgen en maken ze minder kans om in het parlement te komen.

Alhoewel zichtbaarheid een belangrijk onderdeel is van media-aandacht voor politici, is er nog een aspect waar naar gekeken kan worden, namelijk framing. Framing is het overbrengen van informatie in een bepaald kader, de zender oefent invloed uit op de manier waarop het verhaal verslagen wordt. Framing wordt gebruikt bij verschillende vormen van communicatie. Het gaat hierbij niet om de inhoud van het bericht, maar de manier waarop het bericht gepresenteerd wordt (Scheufele & Tweksbury, 2007: 9-10). Politici kunnen dit zelf toepassen in hun eigen berichten, hiermee proberen ze het volk een boodschap op een bepaalde manier te laten ontvangen. Maar media kunnen framing ook gebruiken door bijvoorbeeld bepaalde citaten uit boodschappen van politici te halen, of de verslaggeving om de boodschap heen een bepaalde richting op te sturen. Framing past bij alle vormen van verslaggeving, anders worden er alleen maar feiten gepresenteerd. Framing is niet per definitie problematisch, een verhalende vorm van verslaggeving kan het publiek betrekken bij het onderwerp. Maar het kan wel problematisch zijn, op het moment dat vrouwelijke politici alleen in beeld komen bij bepaalde onderwerpen, dan zouden ze als ongeschikt kunnen worden beschouwd door het publiek voor bepaalde beleidsterreinen (De Swert & Hooghe, 2010: 80). Vrouwen worden vaker betrokken bij verzorgende onderwerpen, ook wel 'soft politics' genoemd. Voorbeelden hiervan zijn zorg, milieu en onderwijs, dit zijn onderwerpen waarbij de aandacht is gevestigd op het welzijn van personen of groepen (O'Brien, 2014: 515-516). De consequentie is dat vrouwen minder frequent worden betrokken bij discussies over 'hard politics', voorbeelden hiervan zijn financiën en defensie (O'Brien, 2014: 516). Vrouwelijke politici hebben meer zichtbaarheid in bepaalde beleidsterreinen en dit is problematisch voor vrouwen in het algemeen (De Swert & Hooghe, 2010; O'Neill et al.,

2016).

Er wordt een verband gelegd tussen de theorieën wat betreft vertegenwoordiging en media-aandacht voor politici. De ongelijkheid in het Nederlandse politieke stelsel zou haar weerslag kunnen vinden in media-aandacht. Verschillende wetenschappers in verschillende landen hebben onderzoek gedaan naar deze relatie, maar in Nederland is het weinig behandeld. Verschillende onderzoeken geven een basis voor het theoretisch kader, wat later aan bod zal komen. In Nederland kan deze relatie onderzocht worden door het beantwoorden van de volgende onderzoeksvraag: Worden vrouwelijke politici ongelijk behandeld ten opzichte van mannelijke politici in de Nederlandse media?

Om deze hoofdvraag nauwkeuriger te kunnen beantwoorden zal er gebruik worden gemaakt van twee deelvragen: 1. Hebben vrouwelijke politici minder zichtbaarheid dan mannelijke politici in de Nederlandse media? 2. Krijgen vrouwelijke politici minder 'hard politics' onderwerpen dan mannelijke politici? Door deze deelvragen te beantwoorden, zullen er conclusies kunnen worden getrokken over de hoofdvraag. Dit komt doordat de deelvragen zich richten op verschillende aspecten van media-aandacht en daarmee verschillende aspecten van ongelijke behandeling binnen deze media-aandacht. De eerste deelvraag kijkt naar een simpele vorm van media-aandacht, namelijk zichtbaarheid. Deze vraag is te beantwoorden door bij te houden hoelang personen in beeld zijn. Op het moment dat blijkt dat mannen veel vaker en/of langer in beeld zijn, dan is er sprake van ongelijkheid. De tweede deelvraag is ook kwantificeerbaar, alleen niet door het bijhouden van zichtbaarheid. Er wordt gekeken naar het geslacht van de politicus en welk onderwerp besproken wordt. Op die manier kan worden waargenomen of vrouwen minder 'hard politics' onderwerpen krijgen of niet. Als er bepaalde onderwerpen zijn waar vrouwen geen kans op deelname krijgen, dan is er sprake van een andere vorm van ongelijkheid dan enkel de zichtbaarheid. De verwachte uitkomsten van dit onderzoek zijn dat een ongelijke behandeling van vrouwelijke politici in de Nederlandse media aangetoond kan worden ten opzichte van mannelijke politici op basis van algemene zichtbaarheid in de media evenals het uitsluiten van vrouwelijke politici bij bepaalde beleidsterreinen. Dit leidt tot de volgende hypothesen: **H₁** Vrouwelijke politici worden ongelijk behandeld ten opzichte van hun mannelijke collega's op basis van geslacht. **H₂** Vrouwelijke politici hebben minder zichtbaarheid bij televisienieuws in Nederland dan mannelijke politici op basis van geslacht. **H₃** Vrouwelijke politici behandelen minder 'hard politics' onderwerpen in het nieuws dan mannelijke politici. Deze hypothesen zullen worden aangenomen of verworpen aan de hand van de te verzamelen data.

3. Theoretisch kader

Het doel van de meeste politici is om ver- of herkozen te worden. En meer media-aandacht leidt tot meer voorkeursstemmen (Wauters & Rodenbach, 2014). Dus voor de meeste politici is het ontvangen van meer media-aandacht een middel om het doel te bereiken. Er is genderongelijkheid in nieuwsverslagen van politici (Spee & De Swert, 2005; Heldman et al., 2006; Vos, 2013; O'Brien 2014). Politici zijn echter niet de personen die bepalen wat er in het nieuws komt, dat wordt bepaald door de journalisten en de redacteurs. Dat betekent dat journalisten en redacteurs medeverantwoordelijk zijn voor eventuele genderongelijkheid, want zij bepalen of mannen of vrouwen in beeld komen. Maar het is niet het geval dat redacteurs en journalisten hun keuzes baseren op wie ze wel of niet mogen, er zijn factoren waar naar gekeken worden om te bepalen welke onderwerpen al dan niet behandeld worden. Deze factoren noemt men nieuwswaarden. Er bestaan verschillende lijsten van nieuwswaarden (Galtung & Ruge, 1965; Golding & Elliott, 1979; Harcup & O'Neill, 2001). Centrale waarden die terug blijven komen op de verschillende lijsten zijn 'Power Elite', verslagen over belangrijke personen, 'Celebrity', verslagen over bekende personen en 'Consonance', verslagen over voorspelbare gebeurtenissen zoals prinsjesdag (Galtung & Ruge, 1965; Golding & Elliott, 1979; Harcup & O'Neill, 2001). Deze nieuwswaarden zijn van toepassing op het politieke speelveld, met het oog op genderongelijkheid.

Zoals eerder genoemd zijn er meer mannelijke leden van het kabinet, dit kan een verklaring zijn voor genderongelijkheid door middel van nieuwswaarden. Het sluit namelijk aan bij 'Power Elite', ministers zijn belangrijke personen en het is bekend dat er meer mannelijke dan vrouwelijke ministers zijn. Dus als de nieuwswaarden worden gebruikt bij de verslaggeving zouden kabinetsleden meer media-aandacht krijgen dan Tweede Kamerleden. Dit is een mogelijke verklaring voor de ongelijkheid in media-aandacht. In België is onder andere dit effect onderzocht door Vos (2013), zij vond dat hogere politieke functies meer media-aandacht ontvingen dan lagere politieke functies in het Vlaamse nieuws. In België leidde dit tot ongelijke verslaggeving van mannen en vrouwen doordat mannelijke politici over het algemeen hogere functies bekleden dan vrouwelijke politici (Vos, 2013). Vos betreft meerdere variabelen bij haar onderzoek naar genderongelijkheid om daarmee mogelijke verklaringen te vinden voor ongelijkheid. Zij betreft onder anderen geslacht, leeftijd, politieke functie, geslacht van de journalist en positie op de electorale lijst. Haar resultaten tonen aan dat genderongelijkheid aanwezig is, maar dat politieke functie de meest invloedrijke factor is om het verschil in spreektijd te verklaren (Vos, 2013). Het onderzoek

van Vos is belangrijk omdat het genderongelijkheid in Belgische nieuwsmedia aantoonde.

Verschillende onderzoeken hebben de ondervertegenwoordiging van vrouwen aangetoond, maar deze waren voornamelijk gebaseerd op de politieke en media systemen van de Verenigde Staten (Kahn, 1994; Kahn & Goldenberg, 1991; Adcock, 2010). Genderongelijkheid in de Verenigde Staten is aantoonbaar, maar niet per definitie overdraagbaar naar Nederland. Er worden compleet verschillende politieke en electorale systemen gebruikt. Daarom is het belangrijk om aandacht te besteden aan onderzoeken die in Europa zijn uitgevoerd, in landen met systemen die meer gelijkenissen hebben met Nederland. Het hierboven besproken onderzoek van Vos (2013) was belangrijk, omdat België gelijkenissen kent met het electorale systeem. Een ander onderzoek dat zich richtte op België was dat van Spee en De Swert (2005). Zij analyseerden de gegevens van verschillende nieuwszenders op basis van geslacht. Zij maken onderscheid tussen een commerciële omroep en een publieke omroep, tussen deze twee zenders zijn er geen grote verschillen, slechts opmerkelijke accenten. Opmerkelijk is dat commerciële zenders vrouwen iets beter lijken te vertegenwoordigen. Commerciële zenders behandelen meer 'soft politics' dan publieke zenders, meer hierover komt later. Verder keken zij ook naar politieke functie als verklarende factor. Zij maakten onderscheid tussen de verschillende onderwerpen die mannelijke en vrouwelijke politici bespreken in het nieuws en zagen duidelijke verschillen. In België zijn er meerdere onderzoeken naar genderongelijkheid in de nieuwsmedia gedaan waarbij politieke functie als belangrijke verklarende factor terug blijft komen. Dit betekent dat er verschillende verklaringen kunnen zijn voor genderongelijkheid in de nieuwsmedia die ook meegenomen moeten worden in een onderzoek naar de Nederlandse nieuwsmedia.

Er zijn onderzoeken gedaan waarbij er in eerste instantie geen onderscheid wordt gemaakt tussen politici en burgers (O'Brien, 2014; Spee & De Swert, 2005). Hierbij wordt algemene genderongelijkheid onderzocht, wat ruimte biedt voor vervolgonderzoek dat zich specifiek richt op politici. Spee en De Swert (2005) nemen in eerste instantie alle personen die in beeld komen mee in de analyse en gaan er later dieper op in door alleen te kijken naar politici. Dit is een manier om een onderscheid aan te tonen tussen de algemene zichtbaarheid van vrouwen in de nieuwsmedia en de zichtbaarheid van vrouwelijke politici. O'Brien (2014) maakt dit onderscheid niet, zij nam alle personen die in beeld kwamen mee in haar analyse. Zij richtte zich echter wel op speciale uitzendingen die plaatsvonden voor de daaropvolgende Ierse parlementsverkiezingen. Hierdoor werden alle personen die in beeld kwamen geassocieerd met het politieke speelveld, terwijl het niet per definitie politiek betrokken personen waren (O'Brien, 2014). Zij maakte deze keuzes bewust voor haar onderzoek, omdat

zij wilde kijken naar verslaggeving ten tijde van verkiezingscampagnes en omdat ze wilde kijken naar de algemene verslaggeving van vrouwen. Door bijvoorbeeld mannelijke burgers te interviewen tijdens een uitzending, kon het beeld worden gecreëerd dat mannelijke burgers meer betrokken waren bij de nationale politiek dan vrouwelijke burgers (O'Brien, 2014). Haar onderzoek was gericht op Ierland, alhoewel de politieke en electorale systemen van Ierland en Nederland niet hetzelfde zijn, kunnen er wel gelijkenissen waargenomen worden. Beide landen hebben een meerpartijensysteem, wat vaak zorgt voor coalitievorming (Hague & Harrop, 2013: 185-186). Doordat er meerdere partijen van belang zijn worden meer politici verslagen dan bij een tweepartijensysteem, omdat meerdere politici ertoe doen. Dit zorgt voor een gelijke vorm van verslaggeving, er zijn gelijke mediasystemen (Hallin & Mancini, 2004: 50-53).

Een aantal van de hierboven besproken onderzoeken kijken niet enkel naar genderongelijkheid in media-aandacht enkel op basis van zichtbaarheid, verschillende onderzoeken keken ook naar de onderwerpen waarbij de politici betrokken werden (Heldman et al., 2006; Spee & De Swert, 2005; O'Brien, 2014; Howell, 2014). Door middel van framing kan het idee gecreëerd worden dat vrouwelijke politici niet of minder geschikt zijn om bepaalde onderwerpen te behandelen. Dit is onderzocht door Heldman, Carroll en Olson (2006), zij keken naar Elizabeth Dole, die zich mengde in de race voor de Republikeinse nominatie voor het Amerikaanse presidentschap in 1999. Zij onderzochten of Dole, de enige vrouwelijke kandidaat, anders werd behandeld door nieuwsmedia en burgers dan de overige vijf mannelijke kandidaten. Zij vonden dat Dole als ongeschikt werd beschouwd om veel macht te hebben bij bijvoorbeeld militaire zaken. Dole werd anders verslagen dan haar mannelijke collega's (Heldman et al., 2006). Dit was niet enkel op basis van de onderwerpen waarbij ze minder geschikt werd geacht, er was ook meer aandacht voor bijvoorbeeld haar uiterlijk, terwijl het bij de mannelijke kandidaten niet of zelden om uiterlijk ging (Heldman et al., 2006).

In Ierland werden vrouwen veelal betrokken bij 'soft politics' dit betreft onderwerpen zoals gezondheid, educatie en milieu (O'Brien, 2014). Vrouwen kwamen veel minder in beeld bij 'hard politics', technische onderwerpen zoals economische of militaire zaken. Alhoewel vrouwen niet anders behandeld werden bij verslaggeving, kwamen ze wel veelal bij specifieke onderwerpen aan bod. O'Brien (2014) toonde niet aan dat er bij vrouwen meer werd gelet op het uiterlijk bij de verslaggeving, haar bevindingen toonde aan dat vrouwen werden buitengesloten van bepaalde onderwerpen.

Het eerder besproken onderzoek van Spee en De Swert (2005) vond resultaten gelijk

aan die van O'Brien. Het onderscheid tussen deze twee onderzoeken is dat Spee en De Swert bij het onderscheid tussen onderwerpen enkel keken naar politici, O'Brien keek naar alle personen die voorkwamen in de uitzendingen. Een gelijkenis is dat zij ook keken naar de onderwerpen die besproken waren op basis van geslacht en vonden grote verschillen tussen mannelijke en vrouwelijke politici. In de 'top 5 gespreksonderwerpen' van Spee en De Swert (2005: 52-53) stonden bij mannelijke politici niet de 'soft politics' onderwerpen 'onderwijs' en 'milieu en energie', terwijl deze bij vrouwen respectievelijk op de vierde en vijfde plek stonden.

De gevolgen hiervan zijn dat vrouwen niet geschikt worden geacht om bepaalde functies te bekleden, omdat het lijkt alsof vrouwen geen expertise hebben op gebieden als economie en defensie (Howell, 2014). Als het beeld wordt gecreëerd dat er geen of weinig vrouwelijke experts zijn dan wordt genderongelijkheid in de hand gewerkt. De ongelijke behandeling van politici bij verschillende onderwerpen op basis van geslacht is problematisch. Door de dichotomie tussen 'hard' en 'soft politics' vast te stellen en toe te passen op de Nederlandse situatie kan er wellicht genderongelijkheid op een ander niveau dan enkel zichtbaarheid worden vastgesteld in de Nederlandse nieuwsmedia.

Vos (2013) onderzocht zowel periodes ten tijde van verkiezingen als periodes niet ten tijde van verkiezingen. Verkiezingsperiodes veranderen het gedrag van de drie belangrijkste spelers bij verkiezingen: politieke actoren, politieke journalisten en de kiezers. Politieke actoren zijn actiever om meer verslagen te worden, politieke journalisten letten meer op gebalanceerde verslaggeving en kiezers verdiepen zich beter in het politieke speelveld (Walgrave & Van Aelst, 2006). Er moet rekening gehouden worden met de te onderzoeken periodes, omdat de nabijheid van verkiezingen van invloed kan zijn op de resultaten.

4. Methoden en data

Zoals blijkt uit het theoretisch kader zijn er verschillende onderzoeken gedaan naar genderongelijkheid in de nieuwsmedia. De meeste onderzoeken vonden plaats in Amerika, maar de studies die gedaan zijn in België zijn het meest bruikbaar voor dit onderzoek, doordat Nederland een soortgelijk mediasysteem heeft (Hallin & Mancini, 2004: 50-53). Er zijn gelijkenissen tussen Nederland en België, maar dat betekent niet dat de conclusies van Vlaamse onderzoekers direct toepasbaar zijn in Nederland. Daarom is dit een theorie-bevestigende gevalsstudie die zich richt op de Nederlandse media.

De periodes die worden geanalyseerd zijn gebaseerd op een van de eerder genoemde nieuwswaarden, namelijk 'consonance'. Er wordt een periode gekozen met een evenement

waarvan verwacht wordt dat er nieuwswaardige elementen voorkomen, de voorspelbaarheid van de periode zorgt ervoor dat er politiek nieuws verslagen zal worden. De periodes die geanalyseerd zullen worden zijn de week voor Prinsjesdag 2014 en 2015. Prinsjesdag is een jaarlijks evenement waarbij veel aandacht is voor de politiek, op de derde dinsdag van september wordt ieder jaar de Troonrede uitgesproken door het staatshoofd en de minister van Financiën levert de Miljoenennota en de Rijksbegroting aan de Tweede Kamer (rijksoverheid, z.j.). Na Prinsjesdag is er echter veel aandacht voor al de gebeurtenissen van Prinsjesdag, wat minder ruimte overhoudt voor de gemiddelde politicus om verslagen te worden. Dit is waarom de week voor Prinsjesdag geanalyseerd zal worden, dan is er aandacht voor het politieke speelveld vanwege de aankomende gebeurtenissen, maar wordt de verslaggeving nog niet vertekend door de gebeurtenissen van Prinsjesdag zelf. Omdat er rekening gehouden moet worden met de mogelijkheid dat één jaar vertekend is door eventuele onverwachte gebeurtenissen moet er meer dan alleen het afgelopen jaar bekeken worden. De afgelopen twee jaren zullen worden bekeken, dus de week voor Prinsjesdag 2014 en de week voor Prinsjesdag 2015. Er kunnen maar een beperkt aantal afleveringen worden geselecteerd door de korte tijd om het onderzoek uit te voeren. Verder is er met opzet een periode gekozen zonder aankomende nationale verkiezingen, dit komt doordat de belangrijke spelers bij verkiezingen zich anders gaan gedragen in verkiezingsperioden, zoals genoemd in het theoretisch kader.

In het theoretisch kader komt ook een onderscheid tussen publieke en commerciële zenders aan bod. Er waren echter enkel minimale verschillen waar te nemen tussen deze twee soorten zenders, slechts accenten. Eén van deze accenten was dat publieke zenders zich iets meer richten op 'hard politics' (Spee & De Swert, 2005). Wederom door beperkte tijd om het onderzoek uit te voeren zal enkel een publieke zender geanalyseerd worden, maar een vergelijking met een commerciële zender is allicht interessant voor verder onderzoek.

De uitzendingen die geanalyseerd worden zijn van het programma Nieuwsuur, dat dagelijks om 10 uur 's avonds wordt uitgezonden op NPO 2, een van de Nederlandse publieke zenders. Nieuwsuur heeft vaste pijlers, waaronder politieke berichtgeving, wat het interessant maakt om te bekijken. Het heeft een marktaandeel van bijna 11 procent (De NOS in Cijfers, 2014). Er wordt gekozen voor Nieuwsuur in plaats van het NOS journaal omdat Nieuwsuur meer diepgang biedt op bepaalde onderwerpen, mede door een uitgebreidere zendtijd (NOS, 2016). Verder is het doel van de hoofdredactie van Nieuwsuur om onafhankelijk en onpartijdig te zijn, om op die manier een forum voor publieke meningsvorming te zijn. Hierbij is gelijke behandeling van personen cruciaal en is er een streven naar verslaggeving

waarbij er geen groepen mensen op de achtergrond moeten treden (Nieuwsuurcode, 2014).

De dataverzameling zal plaatsvinden aan de hand van een codeerschema, het codeerschema zal worden toegepast op de afleveringen Nieuwsuur om een volledige dataset te krijgen. Iedere keer dat er een nieuw onderwerp wordt geïntroduceerd, als er een nieuw verhaal wordt verslagen, wordt het codeerschema opnieuw afgelopen. Er wordt in eerste instantie gekeken of er een politicus voorkomt in het verhaal, omdat het onderzoek zich enkel richt op politici en niet alle vrouwen. Vervolgens wordt de naam genoteerd. Dan wordt de spreektijd genoteerd, hierbij wordt geen onderscheid gemaakt tussen enkel audio fragmenten of audiovisuele fragmenten. Dit is de operationalisatie van zichtbaarheid: het noemen of in beeld brengen van een politicus plus de eventuele spreektijd in seconden. Verder wordt er meer data opgenomen om eventuele verklaringen voor genderongelijkheid te geven. Politieke functie zou een belangrijke verklarende factor kunnen zijn (Vos, 2013; Spee & De Swert, 2005). Hierbij wordt er rekening gehouden met nationale politici (zoals ministers, staatssecretarissen, Eerste Kamerleden, Tweede Kamerleden, etc.), internationale politici (zoals buitenlandse staatshoofden, ministers, etc.) en Europese politici (zoals Eurocommissarissen, Europarlementariërs, etc.). Verder wordt leeftijd van de politicus meegenomen in de analyse, omdat dit ook van invloed zou kunnen zijn (Vos, 2013). Dan wordt er ook nog gekeken naar partijlidmaatschap, omdat er wordt gekeken naar een tijdvlak buiten een verkiezingsperiode wordt er geen onderscheid gemaakt tussen zittende politici en aankomende politici. Er zou wel een verschil kunnen worden gemaakt op partijgrootte of ideologie. Afsluitend wordt er genoteerd wat voor onderwerp er besproken wordt, er is een dichotomie tussen ‘hard politics’ en ‘soft politics’. Deze scheiding is gebaseerd op een combinatie van eerder gebruikte verdelingen tussen deze onderwerpen door O’Brien (2014) en Spee & De Swert (2005). ‘Hard politics’ betreft: Binnenlandse zaken, buitenlandse zaken, defensie, economische zaken, veiligheid, justitie, interne markt, landbouw, visserij en industrie. ‘Soft politics’ betreft: Ontwikkelingssamenwerking, infrastructuur, milieu, onderwijs, cultuur, sociale zaken, volksgezondheid, sport, jeugd en wetenschap. Onderwerpen die niet voorkomen in één van de twee lijsten kunnen handmatig worden ondergebracht. Het codeerschema is opgenomen in bijlage A.

Er wordt gekeken naar genderongelijkheid in de Nederlandse nieuwsmedia, waarbij de nadruk wordt gelegd op Nieuwsuur. Het codeerschema geeft de benodigde data om genderongelijkheid te kunnen onderzoeken, met een toevoeging van andere eventueel verklarende variabelen. Het onderzoek is overwegend kwalitatief, doordat er in wordt gegaan op een specifieke casus binnen de Nederlandse nieuwsmedia. Deze keuze wordt gemaakt

omdat er weinig bekend is wat betreft genderongelijkheid in de Nederlandse nieuwsmedia. Dit onderzoek zou de basis kunnen vormen voor uitgebreider onderzoek wat betreft dezelfde thema's in Nederland.

5. Data-analyse

De analyses worden uitgevoerd aan de hand van de onderliggende deelvragen. De eerste deelvraag luidde: Hebben vrouwelijke politici minder zichtbaarheid dan mannelijke politici in de Nederlandse media? De hypothese was dat vrouwelijke politici minder zichtbaarheid hebben dan hun mannelijke collega's. En in eerste instantie lijkt dit het geval te zijn: vrouwelijke politici komen minder aan bod bij Nieuwsuur dan hun mannelijke collega's.

Tabel 1. Man/vrouw zichtbaarheid

	Frequentie	Percentage
Man	89	82 %
Vrouw	19	17 %
Totaal	108	100 %

De gevonden data ondersteunen dit, van de 108 politici die in beeld zijn gebracht bij Nieuwsuur in de onderzochte periode waren er 19 vrouw, oftewel ongeveer 18 procent. De mannelijke politici hebben een aandeel van ongeveer 82 procent. Dit is echter zichtbaarheid enkel in termen van frequentie. Zichtbaarheid van de politici kan verder worden geanalyseerd door te kijken naar spreektijd in seconden. Sommige politici kregen spreektijd in de afleveringen van Nieuwsuur door middel van videoverslagen van activiteiten of interviews met de politici. Van de 108 politici die voorkwamen in de afleveringen van Nieuwsuur werden er 28 enkel genoemd en kregen zij geen spreektijd. Zij worden buiten beschouwing gelaten bij de berekening van de gemiddelde spreektijd.

Tabel 2. Gemiddelde spreektijd in seconden

	Gemiddelde spreektijd*
Alle politici	60 seconden
Man	66 seconden
Vrouw	24 seconden

* De gemiddelde spreektijd in seconden is afgerond tot hele seconden.

De gemiddelde spreektijd van politici bedraagt ongeveer 60 seconden op het moment dat alle politici die spreektijd kregen worden meegerekend. Dit gemiddelde is echter vertekend doordat er een aantal uitschieters tussen zitten. Een voorbeeld van een uitschieter is een interview met staatssecretaris Dijkhoff in de studio van Nieuwsuur, hij was uitgenodigd om een aantal vragen te beantwoorden over een specifiek onderwerp. Gedurende dit interview kreeg hij een spreektijd van ruim 13 minuten (822 seconden). Dergelijke interviews komen niet iedere aflevering voor en zijn vertekenend voor de resultaten. Om een beter beeld te krijgen van de gemiddelde spreektijd worden de langere interviews buiten beschouwing gelaten. Hierdoor worden 3 gevallen niet meegenomen in de berekening.

Tabel 3. Gemiddelde spreektijd in seconden zonder uitschieters

	Gemiddelde spreektijd*
Alle politici	37 seconden
Man	39 seconden
Vrouw	24 seconden

* De gemiddelde spreektijd in seconden is afgerond tot hele seconden.

Als er na de correctie van de uitschieters opnieuw een gemiddelde wordt berekend is er een uitkomst van 37 seconden per persoon. De ongelijkheid tussen mannen en vrouwen is hier zichtbaar, mannen hebben een gemiddelde spreektijd van 39 seconden en vrouwen een gemiddelde spreektijd van 24 seconden. Genderongelijkheid is aantoonbaar in termen van zichtbaarheid. Maar er is op deze manier nog weinig te zeggen over de relatie tussen de variabelen. Door middel van een kruistabel wordt dit weergegeven.

Tabel 4. Spreektijd bij geslacht

<i>Geslacht</i>	Man	Vrouw	Totaal
<i>Spreektijd</i>			
Kort	31 (48%)	8 (67%)	39 (51%)
Middellang	23 (35%)	3 (25%)	26 (34%)
Lang	11 (17%)	1 (8%)	12 (16%)
Totaal	65 (100%)	12 (100%)	77 (100%)

* De percentages zijn gebaseerd op geslacht

In tabel 4 is af te lezen dat bij zowel mannen als vrouwen de meeste gevallen in de categorie 'kort' terecht komen. Er is echter ook waar te nemen dat bij mannen dit 48 procent van de gevallen bedraagt, wat betekent dat 52 procent van de gevallen geen korte spreektijd

heeft. Bij vrouwen is dit slechts 33 procent. Zodoende is er door middel van deze tabel een patroon waar te nemen, mannen krijgen over het algemeen meer spreekijd dan vrouwen. Door deze waarneming kan er ook een uitspraak worden gedaan over de sterkte van deze relatie. De meest voorkomende categorieën zijn voor mannen en vrouwen dezelfde, maar de verdeling over de overige categorieën is ongelijk. Doordat de meest voorkomende categorieën gelijk zijn kan er gezegd worden dat er slechts een zwak verband is tussen de variabelen spreekijd en geslacht.

Aangezien het verband tussen geslacht en spreekijd zwak is, wordt er gekeken naar andere variabelen die een betere verklaring kunnen geven voor spreekijd. Vos (2013) vond het sterkste verband bij de variabele politieke functie, wellicht is dat in deze analyse ook het geval. De variabele spreekijd is hierbij opgedeeld in 4 categorieën, omdat er met maar 77 cases te veel lege cellen zouden zijn op het moment dat er geen categorieën worden gemaakt. De categorie ‘Overig’ bevat buitenlandse politici die voorkwamen in de programmering, zij hebben geen directe invloed op het Nederlandse politieke systeem.

Tabel 5. Spreekijd bij politieke functie

<i>Politieke functie</i> <i>Spreekijd</i>	Kabinet	Parlement	Europees	Overig	Totaal
Kort	18 (55%)	16 (57%)	1 (13%)	4 (50%)	39 (51%)
Middelmatig	12 (36%)	8 (29%)	3 (38%)	3 (38%)	26 (34%)
Lang	3 (9%)	4 (14%)	4 (50%)	1 (13%)	12 (16%)
Totaal	33 (100%)	28 (100%)	8 (101%)**	8 (101%)**	77 (101%)**

* De percentages zijn gebaseerd op politieke functie

** Door afronding op 0 getallen achter de komma is het totaal geen 100 procent

Allereerst moet er bij tabel 5 gekeken worden naar de frequenties van de verschillende categorieën van politieke functie. Het is zichtbaar dat kabinetsleden het vaakst voorkomen in het televisienieuws, gevolgd door parlementsleden, terwijl Europese en overige politici even vaak aan bod komen. Maar dan is er nog niet gekeken naar de lengte van de spreekijd die ze krijgen. Opvallend is dat de helft van de Europese politici die aan bod komen lange spreekijd krijgen en dat zelfs maar 13 procent van de Europese politici korte spreekijd krijgen. Bij de overige drie categorieën is een korte spreekijd het meest voorkomend. Verder is er geen patroon te zien in tabel 5. Alle categorieën behalve Europees vertonen nagenoeg dezelfde resultaten. Het enige verband dat waargenomen kan worden is die tussen Europese politici en spreekijd, maar hier moet voorzichtig worden omgegaan met conclusies. Dit komt doordat er

slechts 8 Europese politici voorkomen in de dataset. Er kan hier niet gesteld worden dat politieke functie een verklarende variabele is voor de lengte van spreektijd.

Wellicht zijn er andere variabelen die een eventuele verklaring kunnen geven voor spreektijd. Het onderzoek van Spee en De Swert (2005) gaf aan dat er verschillen waargenomen konden worden op basis van de leeftijd van politici. De leeftijden van de politici in Nieuwsuur zijn meegenomen in de dataverzameling, dus dit verband kan geanalyseerd worden.

Tabel 6. Spreektijd bij leeftijd

<i>Leeftijd</i> <i>Spreektijd</i>	Jong	Middelbaar	Oud	Totaal
Kort	6 (60%)	26 (50%)	7 (47%)	39 (51%)
Middelmatig	3 (30%)	16 (31%)	7 (47%)	26 (34%)
Lang	1 (10%)	10 (19%)	1 (7%)	12 (16%)
Totaal	10 (100%)	52 (100%)	15 (101%)**	77 (101%)**

* De percentages zijn gebaseerd op leeftijd

** Door afronding op 0 getallen achter de komma is het totaal geen 100 procent

In tabel 6 is zichtbaar dat middelbare leeftijd de meest voorkomende categorie is. Middelbare leeftijd is in dit geval tussen de 41 en 56 jaar oud. De categorieën ‘jong’, ‘middelbaar’ en ‘oud’ zijn gebaseerd op de verdeling van de data rondom het gemiddelde (49 jaar oud). Korte spreektijd is wederom het meest voorkomend voor alle drie de categorieën van leeftijd. De meest opvallende aspecten van tabel 6 zijn dat er bij jonge politici 60 procent van de gevallen een korte spreektijd krijgt en dat bij middelbare politici 19 procent van de gevallen een lange spreektijd krijgt. Deze twee cellen uit de tabel verschillen van de rest. Dit is echter niet genoeg om een verband waar te nemen, want op het moment dat leeftijd verder stijgt komen er niet meer gevallen met lange spreektijd.

Een laatste variabele die verklarend zou kunnen zijn voor het verschil in zichtbaarheid tussen mannen en vrouwen is partijlidmaatschap. Er kan een onderscheid worden gemaakt tussen partijleden van regeringspartijen, gedoogpartijen, oppositiepartijen en buitenlandse politici zonder lidmaatschap van een Nederlandse partij (oftewel overig).

Tabel 7. Spreektijd bij partij

	Regeringspartij	Gedoogpartij	Oppositie	Overig	Totaal
Kort	10 (36%)	4 (57%)	8 (57%)	17 (61%)	39 (51%)
Middelmatig	12 (43%)	2 (29%)	3 (21%)	9 (32%)	26 (34%)
Lang	6 (21%)	1 (14%)	3 (21%)	2 (7%)	12 (16%)
Totaal	28 (100%)	7 (100%)	14 (99%)**	28 (100%)	77 (101%)**

* De percentages zijn gebaseerd op partij

** Door afronding op 0 getallen achter de komma is het totaal geen 100 procent

Bij tabel 7 is het wederom van belang om eerst naar de totale frequenties te kijken per categorie van partij. Regeringspartijen komen samen met overige partijen het meest aan bod. Overige partijen zijn buitenlandse politici zonder lidmaatschap in van een Nederlandse partij. Dit betekent dat ze niet in een passende rangorde kunnen worden geplaatst ten opzichte van de overige partijen. Op het moment dat de overige partijen buiten beschouwing worden gelaten is er de mogelijkheid om een verband waar te nemen. Leden van regeringspartijen krijgen namelijk slechts 36 procent van de tijd dat ze in beeld komen een korte spreektijd. De overige categorieën hebben dit 57 procent van de tijd. Dat betekent dat regeringspartijen 64 procent van de tijd langer dan 20 seconden aan het woord zijn. Zij krijgen dus meer aandacht. Er kan een zwak verband worden waargenomen tussen partijlidmaatschap en spreektijd in televisienieuws.

De variabele geslacht kon op zichzelf een zwak verband weergeven wat betreft de verklaring van spreektijd. Overige verklarende variabelen, afgezien van partijlidmaatschap, konden geen verbanden weergeven. Maar nu moet er nog gekeken worden naar de uitkomst van deze variabelen op het moment dat ze ook met elkaar in verhouding worden gezet. Dit wordt gedaan door middel van een multiple regressie analyse, doordat een kruistabel met 3 controlevariabelen een groot en onoverzichtelijk model wordt. De multiple regressie analyse geeft de verhoudingen tussen de afhankelijke en de onafhankelijke variabelen, de afhankelijke en de controlevariabelen, en de onafhankelijke en de controle variabelen weer.

Zoals te zien is in de multiple regressie analyse, is op het moment dat alle variabelen met elkaar in verhouding worden gezet is geen één van de variabelen significant. De verbanden die in eerste instantie waargenomen konden worden bij partijlidmaatschap en bij geslacht vallen weg op het moment dat de controle wordt uitgevoerd. Dit geeft aan dat geslacht niet als verklaring gebruikt mag worden voor het verschil in spreektijd. Dat betekent dat de tweede hypothese moet worden verworpen. **H₂** Vrouwelijke politici hebben minder zichtbaarheid bij televisienieuws in Nederland dan mannelijke politici op basis van geslacht.

Tabel 8. Lineair regressiemodel van de spreektijd in seconden

Model 1	
(Constante)	29,50 (34,28)
Geslacht	-13,46 (13,91)
Politieke functie	0,58 (1,70)
Leeftijd	0,12 (0,64)
Partijlidmaatschap	0,143 (2,57)
R ²	0,19
Adj. R ²	-0,36
N	77

Noot: OLS-regressiecoëfficiënten met standaardfouten tussen haakjes

***p < 0,001, **p < 0,01, *p < 0,05

De tweede deelvraag was als volgt: Krijgen vrouwelijke politici minder ‘hard politics’ onderwerpen dan mannelijke politici? De hypothese was dat vrouwelijke politici minder ‘hard politics’ onderwerpen zouden krijgen dan hun mannelijke collega’s. In eerste instantie lijkt dit het geval te zijn.

Tabel 9. Onderwerp bij geslacht

<i>Geslacht</i>	Man	Vrouw	Totaal
<i>Onderwerp</i>			
Hard Politics	76 (70 %)	10 (9 %)	86 (79 %)
Soft Politics	13 (12 %)	9 (8 %)	22 (20 %)
Totaal	89 (82 %)	19 (17 %)	108 (99 %)**

* De percentages zijn gebaseerd op het geheel

** Door afronding op 0 getallen achter de komma is het totaal geen 100 procent

Op basis van tabel 9 kan er gezegd worden dat vrouwen inderdaad minder ‘hard politics’ onderwerpen krijgen dan mannen. Maar de variabele onderwerp mag hier niet gezien worden als afhankelijke variabele. Het kan gezien worden als verklarende variabele voor spreektijd. In andere woorden: het onderwerp zou kunnen verklaren dat vrouwen minder

spreektijd krijgen, bij ‘hard politics’ onderwerpen bij Nieuwsuur. In tabel 10 is te zien dat vrouwen ruim 7 keer minder betrokken worden bij ‘hard politics’ dan mannen. Bij ‘soft politics’ is dat slechts 1,5 keer minder. Het probleem is echter dat de dataset bijna 4 keer zoveel ‘hard politics’ onderwerpen bevat dan ‘soft politics’ onderwerpen. Om hier dieper op in te gaan zal er naar de onderlinge verhoudingen gekeken worden aan de hand van een multiple regressie analyse.

Tabel 10. Lineair regressiemodel van de spreektijd in seconden

	Model 1	Model 2
(Constante)	45,77 (7,59)	34,84 (20,79)
Geslacht	-19,47 (16,80)	-22,14 (17,57)
Onderwerp		9,07 (16,04)
R^2	0,28	
Adj. R^2	0,007	
N	108	

Noot: OLS-regressiecoëfficiënten met standaardfouten tussen haakjes

***p < 0,001, **p < 0,01, *p < 0,05

Bij model 1 in tabel 10 is enkel geslacht meegenomen als de onafhankelijke variabele, bij model 2 wordt onderwerp er ook bij betrokken. Op deze manier kan het verschil worden waargenomen tussen de afwezigheid en de aanwezigheid van onderwerp. Alhoewel tabel 11 een sterker verband bij geslacht laat zien in model 2 ($\beta = -22,14$) dan bij model 1 ($\beta = -19,47$), mag er niet worden aangenomen dat dit komt door de invloed van het behandelde onderwerp. Dit komt door het gebrek aan significantie bij de variabelen. Op basis van tabel 10 kan er een verband waargenomen worden tussen het onderwerp van het verslag en het geslacht van de betrokken politicus. Bij de multiple regressie analyse kan echter niet worden gezegd dat vrouwelijke politici minder spreektijd krijgen dan mannen door het onderwerp van het verslag.

De derde hypothese mag aangenomen worden. **H₃** Vrouwelijke politici behandelen minder ‘hard politics’ onderwerpen in het nieuws dan mannelijke politici. Maar dit betekent niet dat geslacht de verklaring is voor het onderscheid in behandelde onderwerpen.

6. Conclusie

Het onderzoek begon bij het onderwerp genderongelijkheid. De nieuwsmedia gebruikt meer zendtijd om mannelijke politici te verslaan dan vrouwelijke politici in hun uitzendingen. Er kan echter niet worden aangetoond dat deze ongelijkheid ontstaat door geslacht. Het zwakke verband dat kon worden aangetoond tussen geslacht en zichtbaarheid bleek niet overeind te blijven op het moment dat er voor andere variabelen werd gecontroleerd. De overige verklarende variabelen konden overigens ook geen verklaring geven voor het verschil in spreektijd. De tweede hypothese is verworpen aan de hand van de analyse. Aan de hand hiervan wordt er gekeken naar de eerste deelvraag. Deze was: hebben vrouwelijke politici minder zichtbaarheid dan mannelijke politici in de Nederlandse media? Alhoewel er aangetoond is dat vrouwelijke politici minder zichtbaarheid hebben dan mannelijke politici, kan er niet geconcludeerd worden dat er een significant verband is tussen spreektijd en geslacht.

De derde hypothese is aangenomen, aan de hand van de data kan er geconcludeerd worden dat vrouwelijke politici meer in beeld komen bij ‘soft politics’ onderwerpen dan hun mannelijke collega’s. De bijbehorende deelvraag was: Krijgen vrouwelijke politici minder ‘hard politics’ onderwerpen dan mannelijke politici? Bij deze vraag komt echter hetzelfde probleem naar voren als bij de eerste deelvraag. Er kon niet worden aangetoond dat geslacht de verklarende variabele was voor dit verschil.

Aan de hand van de twee deelvragen kunnen er conclusies worden getrokken wat betreft de eerste hypothese. H_1 Vrouwelijke politici worden ongelijk behandeld ten opzichte van hun mannelijke collega’s op basis van geslacht. Deze hypothese wordt verworpen. Zoals gezegd bij de deelvragen, alhoewel er een verschil in verslaggeving over mannelijke en vrouwelijke politici aangetoond kan worden, kan niet worden bewezen dat dit op basis van geslacht is. De hoofdvraag luidde: Worden vrouwelijke politici ongelijk behandeld ten opzichte van mannelijke politici in de Nederlandse media? De conclusie bij deze hoofdvraag is dat vrouwelijke politici niet ongelijkheid behandeld worden ten opzichte van mannelijke politici in de Nederlandse media.

7. Discussie

De ongelijke behandeling van mannen en vrouwen binnen de politiek is een thema dat al een lange tijd speelt bij vele wetenschappers. Dat betekent echter niet dat er definitieve conclusies getrokken kunnen worden. In Nederland is het redelijk nieuw terrein. Door middel van dit onderzoek zijn de perspectieven wat betreft genderongelijkheid in de media vergroot. Maar

dit onderzoek was kleinschalig. Mede door beperkte tijd zijn er bepaalde keuzes gemaakt die ruimte bieden voor eventueel vervolgonderzoek. Dit zorgde ervoor dat de dataset redelijk klein was. Door middel van een grotere dataset zouden er eventueel andere resultaten naar voren kunnen komen. Verder werd in dit onderzoek enkel gekeken naar een publieke omroep, op het moment dat er een ander onderzoek gedaan wordt zou er een vergelijking getrokken kunnen worden tussen publieke en commerciële omroepen. De geanalyseerde periodes waren niet tijdens verkiezingstijd, dit is wederom een bewuste keuze geweest. Er zouden wellicht interessante onderzoeken uitgevoerd kunnen worden op het moment dat er een vergelijking tussen verkiezingstijd en geen verkiezingstijd gemaakt kan worden.

In dit onderzoek werd een zwak verband aangetoond tussen partijlidmaatschap en spreektijd bij Nieuwsuur. Een nieuw onderzoek zou genderongelijkheid in de media kunnen benaderen op basis van de verslagen partijen. Misschien liggen de verhoudingen binnen partijen zelf scheef, waardoor dit ook op die manier gereflecteerd wordt in de media. Op dit moment zijn er nog genoeg invalshoeken om genderongelijkheid in de media te onderzoeken. Misschien dat dit in de toekomst niet meer nodig is.

8. Bibliografie

- Adcock, C. (2010). The politician, the wife, the citizen, and her newspaper. Rethinking women, democracy, and media(ted) representation. *Feminist Media Studies*, 10 (2): 135–159.
- Altheide, D.L. (2004). Media Logic and Political Communication. *Political Communication*, 21 (3): 293-296.
- Andeweg, R.B. (2003). Beyond Representativeness? Trends in Political Representation. *European Review*, 11 (2): 147-161.
- Blais, A., Dobrzynska, A & Indridason, I.H. (2005). To Adopt or Not to Adopt Proportional Representation: The Politics of Institutional Choice. *British Journal of Political Science*, 35 (1): 182-190.
- Brants, K. & Van Praag, P. (2006). Signs of Media Logic, Half a Century of Political Communication in the Netherlands. *Javnost - The Public*, 13 (1): 25–40.
- Celis, K. (2004). Het belang van de politieke aanwezigheid. Descriptieve en substantiële vertegenwoordiging van vrouwen. *Politologenetmaal*.
- Centraal Bureau Statistiek (2015). Bevolking Kerncijfers. Geraadpleegd op 22 april 2016: <http://statline.cbs.nl/>
- De Swert, K. & Hooghe, M. (2010). When Do Women Get a Voice? Explaining the Presence of Female News Sources in Belgian News Broadcasts (2003-5). *European Journal of Communication*, 25 (1): 69-84.
- Eurobarometer (2014) Media Use In The European Union. Standard Eurobarometer 82. Geraadpleegd op 22 april 2016 op: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb82/eb82_media_en.pdf
- Galtung, J., & Ruge, M. (1965). The structure of foreign news: The presentation of the Congo, Cuba and Cyprus crises in four Norwegian newspapers. *Journal of International Peace Research*, 1 (2): 64–91.
- Golding, P. & Elliott, P. R. C. (1979). *Making the news*. London: Longman.
- Habermas, J. (2006). Political Communication in Media Society: Does Democracy Still Enjoy an Epistemic Dimension? The Impact of Normative Theory on Empirical Research. *Communication Theory*, 16 (4): 411–426.
- Hague, R. & Harrop, M. (2013). *Comparative Government and Politics*. New York: Palgrave MacMillan.
- Hallin, D. & Mancini, P. (2004). *Three models of media and politics*. Cambridge: University Press.
- Harcup, T. & O'Neill, D. (2001). What is News? Galtung and Ruge revisited. *Journalism Studies*, 2 (2): 261-280.
- Heldman, C., Carroll, S.J. & Olson, S. (2006). “She Brought Only a Skirt”: Print Media Coverage of Elizabeth Dole's Bid for the Republican Presidential Nomination. *Political Communication*, 22 (3): 315-335.
- Howell, L. (2014). “Women experts—or the lack of them—on TV and radio news.” *NUIJ News*. Geraadpleegd op 22 april 2016: <https://www.nuij.org.uk/news/women-experts-or-the-lack-of-them-on-tv-and-radio-news/>
- Kahn, K. F. (1994). The distorted mirror: press coverage of women candidates for statewide office. *The Journal of Politics*, 56 (1): 154–173.
- Kahn, K. F., & Goldenberg, E. (1991). Women candidates in the news: an examination of gender differences in U.S. Senate campaign coverage. *Public Opinion Quarterly*, 55 (2): 180–199.
- Kiesraad (2012, 8 augustus). Kandidatenlijsten bekend. Geraadpleegd op 1 juni 2016: <https://www.kiesraad.nl/nieuws/kandidatenlijsten-bekend>

- Mansbridge, J. (1999). Should Blacks Represent Blacks and Women Represent Women? A Contingent "Yes". *The Journal of Politics*, 61 (3): 628-657.
- Nieuwsuur (2014). Nieuwsuurcode. Geraadpleegd op 22 april 2016: <http://content1b.omroep.nl/urishieldv2/127m389227fa6ee8886a00571a2198000000.ddcfe952e61c9fe90a6256c63c967896/nos/nieuwsuur/nieuwsuurcode2014.pdf>
- NOS (2014). De NOS in Cijfers. Geraadpleegd op 22 april 2016: https://over.nos.nl/fileupload/jaarverslagen/De_NOS_in_Cijfers_2014.pdf
- NOS (2016). Over Nieuwsuur. Geraadpleegd op 1 juni 2016: <http://nos.nl/nieuwsuur/over/>
- O'Neill, D. & Harcup, T. (2009). News Values and Selectivity. In Wahl-Jorgensen, K., & Hanitzsch, T. (Eds.). *The handbook of journalism studies* (161-174). New York: Routledge.
- O'Neill, D., Savigny, H. & Cann, V. (2016). Women politicians in the UK press: not seen and not heard?. *Feminist Media Studies*, 16 (2): 293-307.
- O'Brien, A. (2014). It's a Man's World: A Qualitative Study of the (Non) Mediation of Women and Politics on Prime Time During the 2011 General Election. *Irish Political Studies*, 29 (4): 505-521.
- Parlement (z.j.). Kabinet-Rutte II (2012-heden). Geraadpleegd op 1 juni 2016: http://www.parlement.com/id/vj47glycfix9/kabinet_rutte_ii_2012_heden
- Pitkin, H.F. (1969). *Representation*. New York: Atherton Press.
- Rijksoverheid (z.j.). Prinsjesdag. Geraadpleegd op 1 juni 2016: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/prinsjesdag>
- Scheufele, D.A. & Tweksbury, D. (2007). Framing, Agenda Setting, and Priming: The Evolution of Three Media Effects Models. *Journal of Communication*, 57 (1): 9-20.
- Schwindt-Bayer, L.A. (2009). The Effect of Gender Quota Laws On the Election of Women Author(s). *Legislative Studies Quarterly*, 34 (1): 5-28.
- Spee, S. & De Swert, K. (2005). De 'mannelijke' norm bevestigd? Vrouwelijke politici in het televisienieuws van TV1 en VTM. In M. Hooghe, K. De Swert, S. Walgrave (eds.), *Nieuws op televisie. Televisiejournals als venster op de wereld* (39-55). Leuven: Acco.
- Tweedekamer (z.j.). Overzicht alle Kamerleden. Geraadpleegd op 22 april 2016: http://www.tweedekamer.nl/kamerleden/alle_kamerleden
- Vos, D. (2013). The vertical glass ceiling: Explaining female politicians' underrepresentation in television news. *Communications*, 38 (4): 389-410.
- Walgrave, S. & Van Aelst, P. (2006). The contingency of the mass media's political agenda setting power: toward a preliminary theory. *Journal of Communication*, 56 (1): 88-109.
- Wauters, B. & Rodenbach, J. (2014). Het gebruik van de voorkeurstem bij de parlementsverkiezingen van 25 mei 2014. Geraadpleegd op 17 mei 2016: <https://biblio.ugent.be/publication/4407472/file/4407503>
- World Economic Forum (2015). *The Global Gender Gap Report 2015* (10). Geneva: World Economic Forum.

Bijlage A

Codeerschema:

Bij ieder verslag:

1. Mannelijke of Vrouwelijke politicus/politica (M of V)?
2. Naam politicus/politica?
3. Spreektijd in seconden?
4. Welke positie? (kamerlid (1^e of 2^e?), minister, staatssecretaris, overig)
 1. Minister-president
 2. Eerste Kamer
 3. Tweede Kamer
 4. Minister
 5. Staatssecretaris
 6. Europees Parlement
 7. Europese Commissies/raadsgroepen
 8. Overig
5. Welke partij/fractie?
6. Welk onderwerp?
 1. Hard: Binnenlandse Zaken, Buitenlandse Zaken, Defensie, Economische Zaken, Veiligheid, Justitie, interne markt, landbouw, visserij, industrie
 2. Soft: Ontwikkelingssamenwerking, Infrastructuur, Milieu, Onderwijs, Cultuur, Sociale Zaken, Volksgezondheid, Sport, jeugd, wetenschap
7. Leeftijd?